

Հավելված N --

ՀՀ տարածքային կառավարման եւ
արտակարգ իրավիճակների նախարարի
«---» ----- 2015 թվականի N ----- հրամանի

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶԻ 2014-2017 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ
ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ**

2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՊԼԱՆ

ՎԱՆԱՁՈՐ - 2016

Բովանդակություն

Հապավումների ցանկ	3
Ներածություն	4
ՀՀ ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ 2016թ. ՏԱՊ-Ի ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ	6
1. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՓՄՁ ԵՎ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ	9
2. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ	11
2.1. Կրթություն	11
2.2. Մշակույթ և սպորտ	12
2.3. Առողջապահություն	13
2.4. Սոցիալական պաշտպանություն	15
3. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	17
3.1. Գյուղատնտեսություն	17
3.2. Բնապահպանություն	20
4. ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ	25
ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ	26
5.1. Ճանապարհաշինություն	27
5.2. Զրամատակարարում ու ջրահեռացում	28
5.3. Գազամատակարարում	29
ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ	30
ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ	
6.1. Տարածքային կառավարում	30
6.2. Տեղական ինքնակառավարում և ապակենտրոնացում	30
6.3. Քաղաքացիական հասարակություն	31
7. ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀԻՄՆԱԴՐԱՄՆԵՐ	36
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1. ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված ոլորտների ամփոփ ֆինանսավորումը	37
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 2. ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի 2016թ. Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված աշխատանքները ըստ ոլորտների	42
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 3. ՀՀ 2016 թ. պետական բյուջեով ոչ ֆինանսական ակտիվների գծով ծախսերն ըստ ծրագրերի (Լոռու մարզ), ծախսատեսակների և կատարողների	47
ՀԱՎԵԼՎԱԾ 4. ՀՀ 2016թ. Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքերը	50

1. ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐԻ ՑԱՆԿ

ԱԱՌ	Ազգային անվտանգության ռազմավարություն
ԱԱՀՀՀ	Առավել աղքատ համայնքների համալիր հետազոտություն
ԱԽ	Աշխատանքային խումբ
ԱՄԳ	Աղքատության մասնակցային գնահատում
ԱՎԾ	Ազգային վիճակագրական ծառայություն
ԳԷՖ	Գլոբալ էկոլոգիական ֆոնդ
ԵՄ	Եվրամիություն
ԿԶԾ	Կայուն զարգացման ծրագիր
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀԿ	Հասարակական կազմակերպություն
ՄԱԿ ԶԾ	ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագիր
ՄԺԾԾ	Միջին ժամկետ ծախսային ծրագիր
ՄԱՄՀ	Մարդկային աղքատության մոդիֆիկացված համաթիվ
ՄԱԿ ՀՊԾ	ՄԱԿ-ի համաշխարհային պարենի ծրագիր
ՄԶԱՀ	Մարդկային զարգացման ազգային հետազոտություն
ՄԶԳ	Միջազգային զարգացման գործակալություն
ՄԶՄԿ	Մարդկային զարգացման միջազգային կենտրոն
ՄՄՈՒՀ	Միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատություն ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիր
ՄԶԾ	զարգացման ծրագիր
ՄՎ	Մոնիտորինգ և վերլուծություն
ՆԴՀ	Նախադպրոցական հաստատություն
ՍԾՏԳ	Սոցիալական ծառայության տեղական գրասենյակ
ՏԱՊ	2014 թվականի տարեկան աշխատանքային պլան
ՏԻՄ	Տեղական ինքնակառավարման մարմին
ՓՄԶ	Փոքր և միջին ձեռնարկություններ
ՓՄԶ ԶԱԿ	Փոքր և միջին ձեռնարկությունների զարգացման ազգային կենտրոն

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Հ կառավարության 2014թ. փետրվարի 6-ի թիվ 113-Ն որոշմամբ հաստատվել է Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը, որը կազմվել է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2008 թվականի սեպտեմբերի 18-ի N38 արձանագրային որոշմամբ հաստատված հայեցակարգի:

ՄԶԾ-ի իրագործման ընթացքում ակնկալվում է ստանալ հետևյալ հիմնական արդյունքները.

- ❖ Մարզի կայուն զարգացում,
- ❖ Մարզի տնտեսության աճի տեմպերի արագացում և դրա հիման շոշափելի արդյունքների արձանագրում,
- ❖ Բնակչության եկամուտների աճ և մարդկային աղքատության կրճատում,
- ❖ Բնակչության զբաղվածության աճ և գործազրկության մակարդակի նվազում,
- ❖ Մասնավոր հատվածի և ՓՄՁ զարգացման նպաստավոր, հավասար հնարավորությունների ու բարենպաստ մրցակցային դաշտի ստեղծում,
- ❖ Գյուղատնտեսական արտադրանքի իրացման ծավալների և ապրանքայնության մակարդակի բարձրացում,
- ❖ Մարզի բնապահպանական իրավիճակի բարելավում,
- ❖ Բնակչությանը տրամադրվող սոցիալական ծառայությունների որակի և մատչելիության աստիճանի էական բարձրացում,
- ❖ Մարզային և համայնքային ենթակառուցվածքների զարգացում,
- ❖ Տարածքային կառավարման արդյունավետության բարձրացում,
- ❖ Մարզպետարանի կարողությունների ուժեղացում,
- ❖ Կառավարման արդյունավետության բարձրացում՝ օպտիմալ ապակենտրոնացում,
- ❖ Տեղական ինքնակառավարման մարմինների հնարավորությունների և լիազորությունների հիմնավորված ընդարձակում,
- ❖ Հանրային կառավարման համակարգում հրապարակայնության, թափանցիկության և հաշվետվողականության սկզբունքների արմատավորում,
- ❖ Քաղաքացիական հասարակության մասնակցային գործընթացի ակտիվացում, մարզային և համայնքային գործընթացներին բնակչության իրազեկվածության աստիճանի բարձրացում,
- ❖ Տեղեկատվության ազատության աստիճանի բարձրացում:

ՄԶԾ-ի կազմման ընթացքում մարզպետարանում ձևավորվել են ոլորտային յոթ աշխատանքային խմբեր, որոնք, համաձայն Լոռու մարզպետի 2009 թվականի փետրվարի 25-ի թիվ 49-Ա որոշման, գործել են հետևյալ ուղղություններով.

- Արդյունաբերություն, փոքր ու միջին ձեռնարկատիրություն և մասնավոր հատված,
- Գյուղատնտեսություն, բնապահպանություն և ընդերքի օգտագործում,
- Կրթություն, մշակույթ, սպորտ և երիտասարդության հարցեր,
- Առողջապահություն և սոցիալական ապահովություն,
- Քաղաքաշինություն,
- Ենթակառուցվածքներ (ջրամատակարարում և ջրահեռացում, ճանապարհաշինություն, տրանսպորտ, գազամատակարարում),
- Տարածքային կառավարում, տեղական ինքնակառավարում և քաղաքացիական հասարակություն:

Աշխատանքային խմբերի գործունեության արդյունքում մշակված ոլորտային ռազմավարություններն ընդգրկվել են ՄԶԾ-ում: Գնահատվել են ՄԶԾ իրագործման համար պահանջվող ֆինանսական միջոցները և նրանց ծախսման ուղղությունները: Ըստ ՄԶԾ-ի իրականացման գաղափարախոսության, յուրաքանչյուր տարվա աշխատանքային պլանները կազմելու ժամանակ, երբ հաստատված կլինեն տվյալ տարվա պետական բյուջեից մարզին հատկացված ֆինանսական միջոցները և համայնքային բյուջեները, կվերանայվեն տվյալ տարվա իրականացվելիք միջոցառումների ցանկերը՝ ըստ ոլորտների և նրանց ֆինանսավորման աղբյուրները: Սույն փաստաթղթի կազմման հիմնական նպատակը 2014-2017թթ. մարզային զարգացման ծրագրով նախատեսված և 2016թ. ընթացքում իրականացվելիք միջոցառումների տարեկան աշխատանքային պլանի (ՏԱՊ) նկարագրելն է:

ՏԱՊ-ի մեջ համադրվում են.

- ՄԶԾ-ում տվյալ տարվա համար նախատեսված միջոցառումները,
- պետական բյուջեից տվյալ տարում մարզին հատկացված միջոցները, այդ թվում Հայաստանի տարածքային զարգացման ծրագրի միջոցով հատկացված դրամաշնորհները,
- Այլ կազմակերպությունների կողմից կամ աղբյուրներից ֆինանսավորվող ու իրականացվող միջոցառումները,

2016թ. ՏԱՊ-ի կազմման ընթացքում օգտագործվել են նախորդ տարվա ՏԱՊ-ի արդյունքների մոնիտորինգի հաշվետվությունները, և սույն փաստաթուղթը կազմվել է ոլորտային աշխատանքային խմբերում մարզի սոցիալ-տնտեսական իրավիճակի, պետական

բյուջեից մարզին հատկացված ֆինանսական միջոցների և համայնքային բյուջեների հնարավորությունների քննարկումների ու իրատեսական (հաշվի առնելով նաև համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի ազդեցությունը) գնահատման արդյունքում:

2016թ. տարեկան աշխատանքային պլանի նպատակներն են.

- Համախմբել բոլոր ֆինանսական և մարդկային միջոցները ՄՁԾ-ի գերակա նպատակների իրականացման շուրջ,
- Կապել բոլոր նախատեսվող միջոցառումները ՄՁԾ-ների արդյունքների հետ՝ «տրամաբանական հենքի» համակարգի օգնությամբ,
- Ներառել միջոցառումների իրականացման ցուցանիշները և արդյունքները տրամաբանական հենքում,
- Սահմանել այն կազմակերպությունները, որոնք պատասխանատու են կոնկրետ միջոցառումներն իրականացնելու համար,
- Հնարավորության դեպքում սահմանել միջոցառումների իրականացման ժամկետները՝ ըստ եռամսյակների,
- Սահմանել դեռևս ֆինանսական միջոցներով չապահովված միջոցառումների համար ֆինանսավորման ռազմավարությունը:

Ընդհանուր առմամբ ՏԱՊ-ում ներկայացվում են այն միջոցառումները, որոնց իրականացման համար 2016 թվականի պատասխանատու է լինելու մարզպետարանը, ինչպես նաև արձանագրվում են այն հիմքերը, որոնց վրա կառուցվելու են Ծրագրի իրականացման մոնիտորինգի աշխատանքները: Բոլոր նախատեսվող միջոցառումները մանրամասնեցված են Հավելվածում արձանագրված «Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքերում»:

«ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶԻ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳՐԻ 2016թ. ՏԱՊ-Ի ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

ՄՁԾ իրագործման համար 2016թ. պահանջվող ֆինանսական միջոցները և նրանց ծախսման ուղղությունները գնահատվել են, պահանջվող ընդհանուր գումարը կազմել է **35,939,922,00** հազար դրամ, ընդ որում, ՄՁԾ-ում հստակեցված չի ֆինանսավորման աղբյուրները: 2016 թվականի ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջեի և ըստ ՄՁԾ-ի՝ պահանջվող գումարի տարբերությունը (ճեղքվածքը) կազմել է **-26,894,111.60** հազար դրամ:

2016 թվականի ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջեն կազմում է

9,045,810.40 հազ. դրամ, այդ թվում՝

- ՀՀ պետական բյուջեի հատկացումներ՝ **4,610,210.4** հազար դրամ,
- Սեփական միջոցներ՝ **3,222,710.4** հազար դրամ,
- Վարկային միջոցներ՝ **1,387,500.0** հազար դրամ,
- Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ՝ **0,0** հազար դրամ,
- Համայնքային բյուջեների ներդրումներ՝ **280,100,0** հազար դրամ,
- Մասնավոր հատվածի ներդրումներ՝ **2,575,000.0** հազար դրամ,
- Ֆինանսավորման այլ աղբյուրներ՝ **1,580,600.0** հազար դրամ:

1. ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՏՎԱԾԻ ԵՎ ՓՄՁ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ

Արդյունաբերության, Փոքր և միջին ձեռնարկատիրության, ինչպես նաև մասնավոր հատվածի զարգացումը մարզում աղքատության կրճատման և տնտեսական զարգացման ամենակարևոր ուղղություններից մեկն է: Այս կապակցությամբ. ՄՁԾ-ի 2016թ. ՏԱՊ-ով առաջարկվում է բիզնես պլանավորման և կառավարման տարածաշրջանային հատուկ մոտեցումների կիրառման միջոցով մարզում բարձրացնել գործարար ակտիվությունը՝ ներգրավելով այդ գործընթացներում ՏԻՄ-երի և գործարար համայնքի ներկայացուցիչներին:

Մասնավոր հատվածի զարգացման հիմնախնդիրների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ մարզի տնտեսության հետագա զարգացման համար կարևոր է, շարունակելով առանձին ՓՄՁ-ների մակարդակով ցուցաբերվող աջակցությունը, առանձին ոլորտների և տարածաշրջանների մակարդակով անցում կատարել մասնավոր հատվածի զարգացման հետևյալ ծրագրային միջոցառումների իրականացմանը՝

- ✓ ՓՄՁ աջակցման և մասնավոր հատվածի զարգացման տարածաշրջանային ծրագրերի մշակում,
- ✓ Գերակա ոլորտներում մասնավոր հատվածի զարգացման մարզային հայեցակարգային դրույթների իրականացում,
- ✓ ՀՀ ՓՄՁ ԶԱԿ-ի Լոռու մասնաճյուղի և ՓՄՁ զարգացման մարզային խորհրդի սերտ ու համագործակցված աշխատանքի կազմակերպում:

Մասնավոր ներդրումների ներհոսքին նպաստող կարևոր գործոն է Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով ընդունված մարզի գերակա ոլորտների զարգացման հայեցակարգային դրույթների հետևողական իրականացումը: Հայտնի է, որ մարզի բոլոր տարածաշրջանների համար գերակա ոլորտներ են գյուղմթերքների վերամշակումը և իրացումը, ինչպես նաև զբոսաշրջությունը և հարակից ծառայությունները: Սակայն, որպեսզի ներդրումներն արդարացված լինեն և նվազի նրանց ռիսկայնությունը, անհրաժեշտ է հստակեցնել այդ ապրանքների և ծառայությունների պահանջարկի ծավալները և իրացման շուկաները: Այստեղ որոշիչ է մարզպետարանի, Մարզային խորհրդի, ինչպես նաև ՓՄՁ ԶՄԽ-ի դերը, ընդ որում՝ ինչպես տարածաշրջանային ծրագրերի մշակման, այնպես էլ տարեկան աշխատանքային պլանների շրջանակներում մասնավոր ներդրողներին խրախուսելու գործում:

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մարզի տնտեսության առաջատար բնագավառի՝ արդյունաբերության մասով 2014-2017թթ. Լոռու մարզի ՄՁԾ-ով կարիքի գնահատում չի կատարվել, քանի որ այս բնագավառում ներդրումների բացարձակ մեծամասնությունն ընկնում է մասնավոր հատվածի վրա:

Չնայած համաշխարհային տնտեսությունում տազնապալի որոշակի սպասումների, 2016 թվականի համար մարզի արդյունաբերության գերակա ճյուղերում մասնավոր ընկերությունների, ներդրողների և ֆինանսական կառույցների կողմից ՄՁԾ-ով պլանավորվել է ընդամենը **21,072,800,00** մլն դրամի ներդրումներ, այդ թվում ըստ ոլորտների՝

- ❖ Հանքարդյունաբերություն **10,250.00 մլն դրամ**
- ❖ Էներգետիկա **9,303.60 մլն դրամ**
- ❖ Մշակող արդյունաբերություն **1,519,20 մլն դրամ**

Մարզի արդյունաբերության և մասնավոր հատվածում պլանավորված ներդրումների գերակշիռ մասը հանքարդյունաբերության և էներգետիկայի ոլորտներում է:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը Արդյունաբերություն ՓՄՁ և մասնավոր հատված ոլորտում

հազ.դրամ

Ոլորտը / ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Արդյունաբերություն, ՓՄՁ և մասնավոր հատված	21,072,800,00	3,751,300.0	-17,321,500.0
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		1,176,300.0	
<i>Սեփական միջոցներ</i>		1,176,300.0	
<i>Վարկային միջոցներ</i>			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ		2,575,000.00	
Այլ աղբյուրներ			

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. «Արդյունաբերության ՓՄՁ և մասնավոր հատված» ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **21,072,800,00** հազ. դրամ, սակայն փաստացի մասնավոր ներդրողների միջոցներով պլանավորվել է կատարել **3,751,300.0** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ «Վալլեքս» ընկերությունների խումբի միջոցներով **2,425,000.00** հազ. դրամ և «Ախթալայի ԼՀԿ» ՓԲԸ միջոցներով՝ **150,000.00** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ:Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների համար նախատեսվում է **1,176,300.0** հազ. դրամ :

2. ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՈԼՈՐՏՆԵՐ

2.1. Կրթություն

2016 թվականին Լոռու մարզի կրթության որակի բարձրացումը մարզում դիտվում է որպես ոլորտի զարգացման գերակա նպատակ: Այն ամբողջովին արտացոլում է 2016-2025թթ.«Կրթության զարգացման պետական ծրագրի» հիմնական պահանջները:

Կշարունակվեն աշխատանքները դպրոցի խնայողությունների նպատակային օգտագործման ուղղությամբ: Կշարունակվեն աշխատանքները, ուղղված դպրոցների նյութատեխնիկական բազայի հարստացմանը, ջեռուցման արդյունավետ համակարգերի տեղադրմանը, բուժկետերի կահավորմանը և այլն:

Ուշադրություն է դարձվելու ուսումնական հաստատությունների գործունեության արդյունավետության և կառավարման մեխանիզմների կատարելագործմանը, հաշվետվողականության համակարգի և գործունեության թափանցիկության բարելավմանը,

դպրոցների կողմից սահմանված կարգերի (օրենք, կառավարության որոշում, նախարարի հրաման և այլն) հստակ պահպանմանն ու կիրառմանը:

2016թ. վարչության աշխատանքներում կարևոր ուղղություններից կհամարվի նախադպրոցական կրթության նկատմամբ աջակցության և վերահսկողության իրականացումը:

Կշարունակվի հատուկ կրթական և առանձնահատուկ պայմանների կարիք ունեցող երեխաների ինտեգրման գործընթացը /ներառական կրթություն/: Ուշադրության կենտրոնում կմնան պարտադիր ուսուցումից տարբեր պատճառներով դուրս մնացած երեխաներին հանրակրթական համակարգ վերադարձնելու խնդիրները:

2016թ. ՏԱՊ-ով կշարունակվեն դպրոցների վերանորոգման, տեխնիկական վերազննման և գույքի թարմացման միջոցառումները, ուսուցիչների ատեստավորման, մասնագիտական կարողությունների բարձրացման, դպրոցների կառավարման մեխանիզմների ուժեղացման, նախադպրոցական և մասնագիտական կրթության զարգացման գործընթացները:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը կրթության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2015 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2015թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Կրթություն	1,152,000.00	1,391,600.00	239,600.00
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		400,000.00	
Սեփական միջոցներ			
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ		991,600.0	

Լոռու մարզի 2014-2017 թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ.կրթության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **1,152,000.00** հազ. դրամ, սակայն փաստացի պլանավորվել է կատարել **1,391,600.00** հազ.դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ 400,000.00 հազ.դրամը՝ պետ. բյուջեով:

2016 թ-ի պետական բյուջեյի համաձայն՝ ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության կրթական հաստատությունների հիմնանորոգման ծրագրով նախատեսվել է 180,000,00 հազ.դրամ, այդ թվում՝ Վանաձորի թիվ 18 միջնակարգ դպրոցի վերակառուցում (180,000,00 հազ.դրամ), Լոռու մարզպետարանի պատվիրատվությամբ նախատեսվել է 100,000,00 հազ.դրամ այդ թվում՝ Վանաձորի գյուղատնտեսական քոլեջի մարզադահլիճի վերակառուցում (100,000,00 հազ.դրամ), ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության պատվիրատվությամբ նախատեսվել է 95,000,00 հազ.դրամ, այդ թվում՝ Սպիտակի

պետական քուլեջի վերանորոգում՝ 15,000,00 հազ.դրամ և Ստեփանավանի ավագ դպրոցի վերանորոգում՝ 80,000,00 հազ.դրամ: Մեծ Պարնի գյուղի մանկապարտեզի շենքի կառուցման համար նախատեսվել է 25,000,0. դրամ: 2016թ «Տաշիր» հիմնադրամի միջոցներով նախատեսվում է 991,600.0 հազ. դրամ, որից 495,800.0 հազ. դրամը Ալավերդում մանկապարտեզի կառուցման և 495,800.00 հազ. դրամ Սպիտակում նոր մանկապարտեզի շենքի կառուցման համար:

2.2 Մշակույթ և սպորտ

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. մշակույթի և սպորտի ոլորտների համար պահանջվող գումարը եղել է **330,000.00** հազ. դրամ, սակայն փաստացի պլանավորվել է կատարել **77,504.00** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **77,504.00** հազ. դրամը պետբյուջեով:

- ✓ Քոբայրավանքի վերանորոգում՝ **22,000.00** հազ. դրամ,
- ✓ Սանահինի վանքի վերանորոգում՝ **23,000.00** հազ. դրամ,
- ✓ Դսեղի Բարձրաքաշ եկեղեցու վերանորոգում՝ **17,400.00** հազ. դրամ,
- ✓ Ճոճկանի մշակույթի տան վերանորոգում՝ **15,104.00** հազ. դրամ:

Լոռու ՄՋԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը մշակույթի և սպորտի ոլորտներում

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՋԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազ. դրամ
			ՏԱՊ-ի և ՄՋԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Մշակույթ և սպորտ	330,000.00	77,504.00	-252,496.0
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		77,504.00	
Սեփական միջոցներ		77,504.00	
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

2.3. Առողջապահություն

Հաշվի առնելով մարզի առողջապահության ոլորտի ներկա իրավիճակը, առողջապահական ծառայությունների մատչելիության ու որակի բարձրացումը մարզում սահմանվել է որպես ՄՋԾ-ի ոլորտային գերակա նպատակ:

Այս նպատակին է միտված առողջության առաջնային պահպանման մակարդակի, առաջնային և երկրորդային բուժօգնության բուժհաստատությունների շենքային պայմանների և նյութատեխնիկական բազայի բարելավման, կադրերի վերապատրաստման տարափոխիկ հիվանդությունների և ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ի կանխարգելման ուժեղացման ուղղությունները:

- Տեղային և մարզային մակարդակներում կառավարման, մոնիտորինգի և վերահսկողության բարելավում,
- Տարբեր մակարդակների բուժհաստատություններում մասնագետներով և սարքավորումներով հագեցվածության ապահովում,
- Ազգաբնակչությանը ցուցաբերվող բուժօգնության որակի և մատչելիության շարունակական բարձրացում,
- Բնակչության ոչ վարակիչ հիվանդություններով հիվանդացության և մահացության կրճատում,
- Սոցիալական հատուկ նշանակություն ունեցող և տարափոխիկ հիվանդությունների կանխարգելում,
- Շտապ բուժօգնության մատչելիության և սպասարկման որակի բարելավում,
- Երեխաներին և դեռահասներին ցուցաբերվող բուժօգնության որակի և մատչելիության շարունակական բարձրացում,
- Նորածինների առողջության բարելավում, նորածնային հիվանդացության և մահացության կրճատում, մայրական մահացության կրճատում
- Վաղ հասակի երեխաների հիվանդացության և մահացության իջեցում, առողջ աճի և զարգացման ապահովում:

«Լոռու առողջապահություն» հիմնադրամը, որը ստեղծված է մարզի առողջապահության բնագավառին տարաբնույթ աջակցություն ցուցաբերելու նպատակով, 2015թ. մարզի վեց առողջապահական ընկերությունների տրամադրել է 11200.0 հազ. դրամ՝ գույք և բժշկական սարքավորումներ ձեռք բերելու, որը ներառված է առողջապահական ընկերությունների սեփական ներդրումների մեջ, հիվանդ կամ կարիքավոր բուժաշխատողների և քաղաքացիների աջակցման նպատակով 4010.0 հազ. դրամ, և 632.0 հազ.դրամ՝ բուժաշխատողի օրվան նվիրված և այլ միջոցառումների կազմակերպման նպատակով:

ՀՀ Լոռու մարզի և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության Մարտակերտի շրջանի միջև համագործակցության շրջանակներում Մարտակերտի հիվանդանոցին նվիրաբերվել է համակարգչային տեխնիկա՝ 376.0 հազ. դրամ արժեքով, «Հայաստան Համահայկական» հիմնադրամին՝ 100.0 հազ. դրամ:

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. առողջապահության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **1,301,800,0** հազ. դրամ, սակայն փաստացի պլանավորվել է 1,100,000,0 հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **1,100,000,00** հազ. դրամը պետբյուջեով, «Վանաձորի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի շենքի կառուցման նպատակով:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը առողջապահության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղվածք)
Առողջապահություն	1,301,800,0	1,100,000,0	-201,800,0
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		1,100,000,0	
Սեփական միջոցներ		1,100,000,0	
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

Առողջապահության ոլորտի տրամաբանական հենքը բերված է Հավելված 3.1.- ում

2.4. Սոցիալական պաշտպանություն

2016թ. ՄՁԾ թվով հինգ ծրագրային ուղղություններով առաջարկված 5 ծրագրերում ոլորտային նպատակ է դիտվում բնակչությանը մատուցվող սոցիալական ծառայությունների մատչելիության և որակի բարձրացումը: Ծրագրերի կենսագործմանը կուղղորդվեն Լոռու մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների համակարգի գործունեության արդյունավետությանը և որակի բարձրացմանը միտված նյութատեխնիկական պայմանների բարելավումը /առաջարկվել է՝ «Լոռու մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող տարածքային մարմինների շենքային պայմանների բարելավում և սոցիալական տարբեր ծառայությունների գործունեության կազմակերպում և համակարգում» թիվ 1 ծրագիրը/, Սոցիալական ապահովության բնագավառի մասնագետների շարունակական վերապատրաստումը, Սոցիալական սպասարկման բնագավառի մատչելի միջավայրի ապահովումը /առաջարկվել է՝ «Լոռու մարզի քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեքահարթակների կառուցում» թիվ 2 ծրագիրը/, Տարածքային սոցիալական պլանների կազմում և իրականացումը /առաջարկվել է՝ «Աջակցություն ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամի կողմից իրականացվող «Աշխատանքային միգրացիայի սոցիալական հետևանքների մեղմացում և տեղական զարգացման գործընթացում միգրանտների ներգրավվածության մեծացում» ծրագրին՝ ենթածրագրերի /տարածքային սոցիալական պլանների/ միջոցով» համագործակցային թիվ 3 ծրագիրը/, Աջակցություն բնակարանային ապահովման քաղաքականությանը /առաջարկվել են «Փախստականների ընտանիքների բնակարանային ապահովում» թիվ 4 և «Զոհված կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների ընտանիքների բնակարանային ապահովում» թիվ 5 ծրագրերը/:

Ծրագրային աշխատանքների իրականացման համար ցանկալի է, որ բացի պետական բյուջեի միջոցներից լինեն նաև որոշակի ներդրումներ միջազգային, դոնոր և մասնավոր կազմակերպությունների կողմից, որոնք կնպաստակառուղվեն ՄՁԾ-ով ոլորտում նախատեսված աշխատանքների իրականացմանը: Նախորդած ժամանակահատվածում

2016թ. սոցիալական ծառայությունների մատչելիությունն ու որակը բարձրացնելու համար անհրաժեշտ է ընդլայնել սոցիալապես խոցելի խմբերին ուղղված աջակցության ծրագրերը, մասնավորապես բարելավել կարիքավոր ընտանիքների, անօգնական տարեցների, հաշմանդամություն ունեցող անձանց և գործազուրկների պաշտպանվածությունը: Բազմամյա ծրագրերի իրականացման համար նախատեսվում են իրականացնել ընդգրկուն աշխատանքներ, որոնցում կարևորվում է նաև սոցիալական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների շարունակական աջակցության ցուցաբերումը:

Պետությունը ուղղորդված և կանոնակարգված աշխատանքներ է իրականացնում ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի կայացման ուղղությամբ, որը ՄԶԳ ծրագրով նախատեսված աշխատանքներից է, որի իրականացմամբ Լոռու մարզում արմատապես կլուծվի այդ կառույցների շենքային պայմանների բարելավման հիմնախնդիրը: 2016թ. սպասելիքները մեծ են, քանի որ պետական ծրագրային աշխատանքներում Լոռու մարզում Համալիր կենտրոնների ձևավորումը օրակարգային է /Սպիտակում և Ստեփանավանում՝ կառուցումներ, Ալավերդիում և Տաշիրում՝ տրամադրված տարածքների վերապրոֆիլավորում/: Պետական քաղաքականության հիմքում դրված է որակյալ համալիր սոցիալական ծառայությունների մատուցումը, որի իրականացման համար շատ է կարևորվում նաև սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների /պետական, ոչ պետական/ համակարգչային տեխնիկայով հագեցվածությունը և համացանցային կապով ապահովումը: Ներկայումս համակարգչային կապով մարզպետարանի հետ կապված են մարզի 56 համայնքները, իսկ էլեկտրոնային կայք-էջ ունեն 44 համայնքներ /հիմնականում տարածաշրջանային կենտրոնները/, ավելի քան 39 տոկոսը:

Որակյալ սոցիալական ծառայություններ մատուցելու նախապայման է բնագավառում ներգրավված սոցիալական աշխատանքի մասնագետների մասնագիտական հմտությունների շարունակական կրթությունը:

2016թ. զբաղվածության արդյունավետությունը բարձրացնելու, գործազուրկների և աշխատանք փնտրողների համար աշխատանքի հնարավորությունները մեծացնելու նպատակով ՀՀ կառավարությունը կշարունակի իր նպատակամետ քաղաքականությունը: Ընթացքի մեջ են ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամի կողմից իրականացվող «Աշխատանքային միգրացիայի սոցիալական հետևանքների մեղմացում և տեղական զարգացման գործընթացում միգրանտների ներգրավվածության մեծացում» ծրագրի թվով երեք ենթածրագրերը /տարածքային սոցիալական պլաններ/: Արդեն իսկ այդ ծրագրերով կատարվել են զգալի աշխատանքներ և սպասելիքները 2016թ. ավելի որոշակի և մեծ են:

ՄԶԾ առաջարկվել է նաև տարեցների և հաշմանդամություն ունեցող անձանց հիմնախնդիրների լուծմանն ուղղված քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեքահարթակների կառուցումը:

Քանի որ 2016թ. Հաշմանդամություն ունեցող անձանց համար հավասար հնարավորությունների տարի է հռչակվել, արդեն իսկ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության կողմից ներկայացվել է տարեկան միջոցառումների ծրագիրը և սպասելիքները մեծ են:

Կարևոր նշանակություն ունի զոհված կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների, ինչպես նաև փախստականների ընտանիքների բնակարանային ապահովման ծրագրերը: Վերջին տարիների ցածր տեմպերը /հատկապես՝ 2015թ. ծրագրեր չեն իրականացվել/ խոստումնալից չեն այս ծրագրերի համար:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը սոցիալական ապահովության ոլորտում

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	հազ. դրամ
			ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Սոցիալական ապահովություն	401,900,0	0,00	-401,900,0
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝			
Սեփական միջոցներ			
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքների բյուջեներ			
Մասնավոր ներդրումներ			
Այլ աղբյուրներ			

Սոցիալական ապահովության ոլորտի տրամաբանական հենքը բերված է Հավելված 3.2. ում:

3. ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

3.1. Գյուղատնտեսություն

Բուսաբուծություն

Մարզի տնտեսության մեջ գյուղատնտեսության ոլորտն ավանդաբար նշանակալից տեղ է զբաղեցրել: Սակայն ներկա շրջանում գյուղատնտեսական արտադրողականության բարձրացումը ՄՁԾ-ի այս ոլորտի ամենակարևոր նպատակներից է: Այս նպատակն իրականացնելու համար անհրաժեշտ է ունենալ գյուղատնտեսական հեռանկարների վերաբերյալ հստակ պատկերացումներ, հստակ սահմանված ոլորտային գերակայություններ, լավ հիմնավորված ռազմավարություն, ինչպես նաև համատեղ գործողություններ տարածքային կառավարման մարմինների, գյուղատնտեսական ասոցիացիաների, համայնքների և ֆերմերների կողմից, ինչպես նաև ֆինանսական միջոցների առկայություն:

Լոռու մարզի զարգացման ծրագրում գյուղատնտեսության ոլորտի առաջնային թիրախներից են.

1. սերմնաբուծական տնտեսությունների հիմնումը հացահատիկային, միամյա ու բազմամյա խոտաբույսերի սերմարտադրության համար,
2. բանջարեղենի և պտղի պահպանման սառնարանային տնտեսությունների հիմնում,
3. կարտոֆիլի, բանջարեղենի և պտղի վերամշակման արտադրամասերի հիմնում,
4. կաթի սառեցման և վերամշակման արտադրամասերի հիմնում:
5. գյուղացիական տնտեսությունների խոշորացում, որը կնպաստի գյուղատնտեսության արտադրության կազմակերպման արդյունավետության բարձրացմանը,
6. մշակությունից դուրս մնացած վարելահողերի աստիճանաբար շրջանառության մեջ ներգրավում,
7. հակակարկտային կայանքների ավելացում

8. գյուղատնտեսական տեխնիկայի ձեռքբերում:

Ոռոգում

Պետական բյուջեի միջոցներով 2016 թվականին Լոռու մարզում նախատեսված է վերանորոգել Այրում-Ճոճկան, Շնող-1, Ճոճկան-1, Ճոճկան-2, Լոռու մայր ջրանցքի մասնակի նորոգում Կ. Աղեգի համայնքի տարածքում, Սպիտակի աջ ափ, Սպիտակի -2 և Գեղասարի պոմպային կայանների պոմպերի և էլ. շարժիչների նորոգումը:

Վերանորոգման աշխատանքների իրականացման համար անհրաժեշտ գումարների չափերը հայտնի կլինեն նախագծա-նախահաշվային փաստաթղթերի կազմելուց հետո:

2016թ գյուղատնտեսության ոլորտում նախատեսվում է Դսեղ համայնքի ոռոգման ջրագծի վերակառուցում՝ **96,500,00** հազ.դրամ:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը գյուղատնտեսության ոլորտում

հազ. դրամ

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2015 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Գյուղատնտեսություն	3,226,000.00	96,500,00	-3,129,500,00
<< պետական բյուջե, այդ թվում՝		96,500,00	
Սեփական միջոցներ			
Վարկային միջոցներ		96,500,00	
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

Անասնաբուծություն

Պետական ֆինանսավորմամբ 2016թ. տարբեր հիվանդությունների դեմ պատվաստում կստանան 81.000 գլուխ խոշոր եղջերավոր կենդանիներ, 38.000 գլուխ մանր եղջերավոր կենդանիներ, 11.000 գլուխ խոզեր, 150.000 թև թռչուններ (ներկայացված են ոչ պաշտոնական տվյալներ):

Շարունակվելու է Հայ-Ֆրանսիական համատեղ <<Լոռու մարզում անասնաբուծության զարգացման համագործակցություն>> ծրագիրը:

Նախատեսվում է <<Գյուղական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության>> ծրագրի շրջանակներում 2016թ.-ին ընդգրկել մարզի 5 համայնքներ:

Գյուղի Զարգացման Արդի Նախաձեռնությունը (ԱՐԴԻ) ծրագրի շրջանակներում Շնող և Մեծ Այրում համայնքներում ավարտվել է 40-50 տոննա տարողությամբ մրգերի պահեստավորման սառնարանային տնտեսությունների շինարարական աշխատանքները: Համապատասխան սարքավորումները կտեղադրվեն 2016 թվականին:

Նույն ծրագրերի շրջանակներում ընթացքի մեջ են Եղեգնուտ և Լորուտ համայնքներում կաթի հավաքման կետերի վերանորոգման աշխատանքները, ինչպես նաև Շամուտ, Լորուտ

և Աթան համայնքներում գյուղ. կենդանիների ջրախմոցների կառուցման աշխատանքները (Շամուտ և Աթան համայնքներում՝ 2, իսկ Լորուտ համայնքում՝ 4 ջրախմոցներ):

Այցելություններ կկատարվեն և ուսումնասիրություններ կիրականացվեն մարզի կաթի վերամշակման արտադրամասերում:

Համայնքների անասնաբույժների մասնագիտական գիտելիքների կատարելագործման նպատակով սննդամթերքի անվտանգության ծառայության Լոռու մարզային կենտրոնի, ԳԱՄԿ-ի մասնագետների և համայնքների անասնաբույժների հետ կանցկացվեն սեմինար խորհրդակցություններ:

Բնապահպանություն

Լոռու մարզը հարուստ է տարբեր տեսակի օգտակար հանածոներով և իր նշանակությամբ երկրորդն է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Մարզի տարածքում հանքարդյունահանման աշխատանքներ են իրականացնում շուրջ 35 կազմակերպություններ, որոնցից 5-ը իրականացնում են մետաղական հանքավայրերի շահագործում (Ալավերդու, Շամլուղի պղնձի, Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային և Մղարթի ու Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրերը):

ՀՀ պետական բյուջեի կողմից 2016թ. բնապահպանական և առողջապահական ծրագրեր իրականացնելու համար Լոռու մարզի վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքներին տրամադրված գումարների վերաբերյալ տվյալները հետևյալն են.

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը բնապահպանության ոլորտում

հազ.դրամ

Ոլորտը /ֆինանսավորման աղբյուրը/	2016թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսվող իրատեսական բյուջեն	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղվածք)
Բնապահպանություն	300,000.0	52,506.4	-247,493.6*
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		52,506,4	
<i>սեփական միջոցներ</i>		52,506.4	
<i>վարկային միջոցներ</i>			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

* ՄՁԾ-ով և ՏԱՊ-ով նախատեսված գումարների տարբերության հիմնական պատճառը հանդիսանում է Ալավերդու պղնձածուլական գործարանի նոր ծխատարի կառուցումը:

Մարզի բնապահպանական իրավիճակը բարելավելու նպատակով 2016թ. նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ աշխատանքները.

- «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն պետական բյուջեից վնասակար ազդեցության ենթարկվող մարզի համայնքներին 2016թ. բնապահպանական ու առողջապահական ծրագրերի կատարման համար նախատեսված է հատկացնել.
 - ❖ Օձուն համայնքին – 47 918.2 հազ. դրամ;
 - ❖ Ախթալա համայնքին – 4 588.2 հազ. դրամ;
 - ❖ Ալավերդի համայնքին - ----- հազ. դրամ;
 - ❖ Հաղպատ համայնքին – ----- հազ. դրամ;
 - ❖ Աքորի համայնքին – ----- հազ. դրամ;
 - ❖ Հազվի համայնքին – ----- հազ. դրամ:

Ընդամենը - 52 506.4 հազ.դրամ:
- Առաջարկություն էր ներկայացվել ՀՀ բնապահպանության նախարարություն, որպեսզի Լոռու մարզի Ստեփանավան, Ուրասար, ինչպես նաև Թեղուտ և Շնող համայնքները նույնպես ընդգրկվեն վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների ցանկում ու բնապահպանական և առողջապահական ծրագրեր իրականացնելու համար պետական բյուջեից սահմանված կարգով ստանան մասնահանումներ: Հաշվի առնելով ներկայացված առաջարկությունը, ՀՀ բնապահպանության նախարարության նախաձեռնությամբ քննարկման է ներկայացվել «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու վերաբերյալ նախագիծը:
- Ակնկալվող բնապահպանական նպատակային գումարները էապես կնպաստեն նշված համայնքների ազգաբնակչության առողջության և շրջակա միջավայրի պահպանման գործում:
- Աջակցել «Էյ-Թի-Փի» բարեգործական հիմնադրամին 2009-2015թթ. ընթացքում մարզի տարածքում (Զրաշեն, Ծաղկաբեր, Ղուրսալի, Արջուտ, Կաթնաջուր, Սպիտակ, Սարատովկա, Կողես, Ստեփանավան, Միխայելովկա և Ֆիոլետովո համայնքներ) շուրջ 590 հա հիմնադրված անտառմշակույթների լրացման, խնամքի և 2016թ. նախատեսվող 78 հա ցանկապատման և 38 հա անտառտնկման աշխատանքների կազմակերպման հարցում: 2016թ. ընթացքում հիմնադրամի կողմից նախատեսվում է մարզի շահառու համայնքներում ստեղծել մինչև 8 հա մակերեսով համայնքային անտառներ: Տնկիները և տարածքի ցանկապատման համար անհրաժեշտ նյութերը հիմնադրամի կողմից կտրամադրի անհատույց:
- «Ապօրինի ծառահատումները կանխարգելելու նպատակով համագործակցել «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի, ՀՀ բնապահպանության նախարարության ԲՊՏ Լոռու տարածքային բաժնի, ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության և այլ շահագրգիռ կազմակերպությունների հետ:
- «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի, մարզում գործող անտառտնտեսությունների հետ ամփոփել բնափայտի պատրաստման պետական առաջադրանքների և անտառվերականգնման վերաբերյալ տվյալները:
- Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի շահագործման հետ կապված, ըստ հաստատված բնապահպանական ծրագրի, «Թեղուտ» ՓԲԸ-ն 2009-15թթ. ընթացքում մասնագիտացված ձեռնարկությունների միջոցով կատարել է 220 հա համայնքային (73 հա՝ Լեռնահովիտ, 50 հա՝ Թեղուտ, 50 հա՝ Արջուտ, 30 հա՝ Օձուն, 17 հա՝ Շնող) և 158.5 հա պետական անտառային ֆոնդի տարածքների վրա ցանկապատման, լրացման և խնամքի աշխատանքներ: 2015թ. նույն ծրագրի շրջանակներում

«Գուգարքի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի տարածքում իրականացվել է 61.2 հա անտառտնկում:

2016թ. վերոնշյալ անտառապատված տարածքներում կիրականացվեն լրացման և խնամքի աշխատանքներ:

- ՀՀ բնապահպանության և ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարների 2008թ. համատեղ ընդունված հրամանում կատարված փոփոխություններով նախատեսվում է 180 հա պտղատու այգիների հիմնման աշխատանքներ իրականացնել Շնող և Թեղուտ համայնքների գյուղացիական տնտեսությունների մասնավոր տարածքներում: Այս ծրագրի իրականացման հետևանքով որոշ չափով կլուծվի Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի շահագործման հետ կապված թիրախային գոտում գտնվող համայնքների կանաչապատման խնդիրը և իր դրական ներգործությունը կունանա նաև ազգաբնակչության զբաղվածության, սոցիալական լարվածության մեղմման, ինֆրակառուցների զարգացման և այլ խնդիրների լուծման գործում:
- 2015թ. աշնանն արդեն իսկ Շնող համայնքում շուրջ 10 հա տարածքի վրա իրականացվել են պտղատու այգիների հիմնման աշխատանքներ (արքայանարինջ 6.2 հա, կեռաս 1.9 հա, խնձոր 1.4 հա, դեղձ 0.5 հա): 2016թ. նույն ծրագրի շրջանակներում նախատեսվում է ևս 10 հա պտղատու այգիների հիմնում:
- Սերտ համագործակցել մարզի Օրհուս բնապահպանական տեղեկատվական կենտրոնների, բնապահպանական հասարակական կազմակերպությունների և անհատ քաղաքացիների հետ: Մարզի բնապահպանական կարևոր խնդիրների քննարկումները, հասարակական լուսմները հիմնականում անց են կացվում մարզպետարանի նիստերի դահլիճում և մարզում գործող երեք բնապահպանական տեղեկատվական Օրհուս կենտրոններում (Վանաձոր, Ալավերդի, Ստեփանավան): Հասարակական լուսմներին մասնակցում են, ինչպես համապատասխան գերատեսչությունների և կազմակերպությունների փորձագետներ, այնպես էլ շահագրգիռ ՏԻՄ-երի, բնապահպանական ՀԿ-ների, ԶԼՄ-ների և հասարակության ակտիվ ներկայացուցիչներ:
- 2016թ. ընթացքում կիրականացվեն «Թռչկան» ջրվեժի՝ բնության հուշարձանի հարևանությամբ, WWF ծրագրով 20 հա տարածքի վրա հիմնադրված անտառային մշակույթների մոնիտորիգի աշխատանքներ:
- Ընթացքի մեջ է ՀՀ կառավարության, UNDP և GEF միջազգային կազմակերպությունների նախաձեռնությամբ Լոռու և Տավուշի մարզերում «Հողերի և անտառների կայուն կառավարման ներդրումը Հյուսիս-արևելյան Հայաստանի չոր լեռնային լանդշաֆտներում» ծրագիրը: Ծրագրի նպատակն է ապահովել հյուսիս-արևելյան Հայաստանում հողերի և անտառների կայուն կառավարումը՝ երաշխավորելով բազմապիսի էկոհամակարգային ծառայությունների մատակարարման շարունակական ընթացքը և նպաստելով կարևոր նշանակություն ունեցող կենսաբազմազանության պահպանությանը: Ծրագրի տևողությունը՝ 48 ամիս (2015-2018թթ):
- Պարբերաբար իրականացվում են Ախթալայի ԼՀԿ-ի «Նազիկ» պոչամբարի 1 հա-ի վրա կատարված ռեկուլտիվացիայի և ծառատունկի աշխատանքների մոնիտորինգ: Արդյունքները փաստում են կատարված աշխատանքի բարձր արդյունավետության մասին: 2016թ. ևս նախատեսվում է իրականացնել մոնիտորիգի և խնամքի, անհրաժեշտության դեպքում նաև լրացման աշխատանքներ:

- Ընթացքի մեջ է Հայ-Գերմանական Ֆինանսական Համագործակցության շրջանակներում «Կոշտ կենցաղային աղբի համակողմանի կառավարման հայեցակարգ, ք. Վանաձոր» ծրագիրը: Ծրագիրը ենթադրում է Լոռու մարզում կառուցել եվրոպական չափանիշներին համապատասխան 3 աղբավայրեր, որոնք կսպասարկեն Լոռու մարզն ամբողջությամբ: Նոր աղբավայրերի շահագործմանը զուգընթաց կլուծվի նաև համայնքներում տարերայնորեն առաջացած ապօրինի աղբավայրերի լիկվիդացման հարցը:
- Հիմք ընդունելով Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի 1997 թվականի մայիսի 6-ի N ՆՀ-728 հրամանագրի 1.37 կետը, բնապահպանության և ընդերքօգտագործման բնագավառներում համաձայն տրված հարցաշարերի 2016թ. նախատեսվում է Լոռու մարզի մի շարք համայնքներում իրականացնել վարչական հսկողություն, որոնց արդյունքները սահմանված կարգով կներկայացվեն տարածքային կառավարման և արտակարգ իրավիճակների նախարարություն:
- 2015թ. Ալավերդու քաղաքապետարանի կողմից անց է կացվել Ալավերդի համայնքի տարածքում գտնվող վտանգավոր թափոնների (մկնդեղի) գերեզմանոցի բնապահպանական ռիսկերի գնահատում և անվտանգությունն ապահովող միջոցառումների համար նախագծա-նախահաշվային աշխատանքների իրականացման մրցույթ: Նախագծա-նախահաշվային աշխատանքներն իրականացնելուց հետո կկազմվի գործողությունների ծրագիր, որը ոչ միայն կներկայացվի համապատասխան գերատեսչություններին և կառույցներին, այլ նաև միջազգային դոնոր կազմակերպություններին՝ տվյալ հիմնախնդրի լուծման համար լրացուցիչ ֆինանսական միջոցներ ներգրավելու համար:

4.ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

Համաձայն Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի, քաղաքաշինության ոլորտում (բնակարանաշինություն և բնակարանային տնտեսություն ու բարեկարգում) 2016թ. մարզում նախատեսված էր իրականացնել **3,249,641,00** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝

- **Բնակարանային օբյեկտների բարելավում՝** **3,210,000.0** հազ. դրամ
- **Բազմաբնակարան շենքերի պահպանման միջոցառումներ՝** **20,000.0** հազ. դրամ
- **Սողանքային աղետի դեմ պայքարի միջոցառումներ՝** **9,14,0** հազ. դրամ
- **Սողանքային տարածքների բնակելի տների տեխնիկական վիճակի հետազննում** **10,500,0** հազ. դրամ

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը քաղաքաշինության ոլորտում

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական	հազ. դրամ
			ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղվածք)

	արժեքը ըստ ՄԶԾ-ի	բյուջե	
Քաղաքաշինություն	3,249,641,00	0,00	-3,249,641,0
«Ա պետական բյուջե, այդ թվում՝		0,00	
Սեփական միջոցներ			
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

2016թ. նախատեսվում է իրականացնել «Ա պետական բյուջեով հատկացված և մարզպետարանի պատվիրատվությամբ իրականացվելիք օբեկտների նախագծա-նախահաշվային, տեխնիկական ու հեղինակայի հսկողության և շինարարական աշխատանքների գնման գործընթացի իրականացում:

Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում պետք է իրականացնենք կատարված աշխատանքների վերահսկողություն:

Կատարվելու է 2016թ. և հետագա տարիների համար մարզի համայնքների քաղաքաշինական ոլորտի հրատապ լուծում պահանջող հիմնախնդիրների ուսումնասիրություն:

2016թ. նախատեսվում է վարչական հսկողության ցանկում ընդգրկել ավելի մեծ թվով՝ 35 համայնքների ղեկավարների քաղաքաշինության բնագավառի գործունեության հսկողություն, որը հնարավորություն կտա ավելի իրատեսական պատկերացում կազմել համայնքներում հիմնախնդիրների առկայության վերաբերյալ, դրանց լուծման համար ցույց տրվող մեթոդական ցուցումները և խորհրդատվությունները կկատարվեն ավելի արդյունավետ և առարկայական:

Նախատեսվում է կատարել մարզի տարածքում ֆինանսավորման բոլոր միջոցներով իրականացվող շինարարական աշխատանքների որակի հսկողություն:

5. ԵՆԹԱԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔՆԵՐ

Համաձայն Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրի, 2016 թվականին ենթակառուցվածքների ոլորտում մարզում նախատեսված էր իրականացնել 4,905,781,0 հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, փաստացի 2015թ. պլանավորվել է շուրջ 2,576,400,00 հազ. դրամի աշխատանքներ, այդ թվում՝ 1,707,400,00 հազ. դրամը «Ա պետբյուջեի միջոցներ, (416,400,00 հազար դրամը սեփական միջոցներ և 1,291,000,0 հազ. դրամը՝ վարկային միջոցներ) , 280,100,0 հազ. դրամը՝ համայնքային բյուջեների միջոցներ և այլ աղբյուրներով պլանավորվում է 589,000,0 հազ. դրամ:

5.1. Ճանապարհաշինություն

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. ճանապարհաշինության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է 2,400,000,0 հազ. դրամ,

սակայն բոլոր աղբյուրներով փաստացի պլանավորվել է կատարել **696,500,0** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **416,400,0** հազ. դրամը՝ ՀՀ պետբյուջեի միջոցներով, (պատվիրատու՝ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն) և **280,100,0** հազ. դրամը՝ համայնքային բյուջեների միջոցներով:

Մարզի ավտոմոբիլային ճանապարհների ցանցը կազմում է 891.1 կմ, այդ թվում՝ ըստ նշանակության՝

- Միջպետական 218.9 կմ
- Հանրապետական 264.3 կմ
- Մարզային 407.9 կմ

Մարզում կան

- ✓ կամուրջներ եւ կամուրջային անցումներ - 175 հատ
- ✓ ավտոմոբիլային թունելներ - 5 հատ

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. ճանապահաշինության ոլորտի համար պահանջվող գումարը եղել է **2.400.000.00** հազ. դրամ, սակայն բոլոր աղբյուրներով փաստացի պլանավորվել է կատարել **696.500.00** հազ. դրամ ծավալով աշխատանքներ, այդ թվում՝ **416.400,0** հազ.դրամը՝ ՀՀ պետբյուջեի միջոցներով, (պատվիրատու՝ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն) և **280.100.0** հազ. դրամը՝ համայնքային բյուջեների միջոցներով:

2016թ. պետբյուջեի **416.400,0** հազ.դրամ միջոցներով (պատվիրատու՝ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն) պլանավորվել է իրականացնել.

		մլն դրամ
➤	Տրանսպորտային օբյեկտների հիմնանորոգում, այդ թվում՝	119.4
	Մ-3, Մարզարա-Վանաձոր-Տաշիր Վրաստանի սահման, կմ 137+200- կմ141+000 հատվածի հիմնանորոգում	82.4
	ՀՀ Լոռու մարզի Սպիտակ քաղաքի Առափնյա փողոցի ասֆալտապատում	37.0
➤	Արհեստական կառույցների պահպանում և շահագործում, այդ թվում՝	222.0
	Պուշկինոյի թունելի հիմնանորոգում	200.0
	Տաշիր քաղաքի Կրուպսկայա փողոցի կամուրջի վերակառուցում	22.0
	Ընդամենը	341,4

- **Մարզային նշանակության ա/ճանապարհների պահպանման և շահագործման նպատակով 2016թ. պետբյուջեից ՀՀ Լոռու մարզպետարանին հատկացվել է ընդամենը 75.0 մլն դրամ:**

2016 թվականին **32** համայնքներ իրենց բյուջեներից համայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման համար պլանավորել է **280.000,0 հազ.դրամ** դրամի ներդրում:

2016-2017 թթ. նախատեսվում է Մ6-Վանաձոր-Ալավերդի-Վրաստանի սահման միջպետական ճանապարհի վերականգնման և բարելավման աշխատանքների իրականացում՝ **100,00 մլն** դոլլար ընդհանուր արժողությամբ:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2015թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը ճանապարհաշինության ոլորտում
 հազ. դրամ

Ոլորտը/ֆինանսավորման աղբյուրը	2015 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2015թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Ճանապարհաշինություն	2,400,000,0	696,500,0	-1,703,500,0
Պետական բյուջե, այդ թվում՝		416,400,0	
Սեփական միջոցներ		416,400,0	
Վարկային միջոցներ			
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքների բյուջեներ		280,100,0	
Մասնավոր ներդրումներ			
Այլ աղբյուրներ			

2015թ. պետբյուջեի **480.52** մլն դրամ միջոցներով (պատվիրատու՝ ՀՀ տրանսպորտի և կապի նախարարություն) պլանավորվել է իրականացնել.

	մլն դրամ
➤ տրանսպորտային օբյեկտների հիմնանորոգում, այդ թվում՝	400.00
Մ-3, Մարգարա-Վանաձոր- Տաշիր - Վրաստանի սահման (կմ 137+200-կմ 141+000) հատվածի հիմնանորոգում	400.00
➤ Արհեստական կառույցների պահպանում և շահագործում, այդ թվում՝	80.52
Պուշկինի թունելի պահպանում և շահագործում	34.51
Նալբանդի թունելի պահպանում և շահագործում	30.51
Ձորագետ գետի վրայի կամուրջի (ք. Ստեփանավան) պահպանում և շահագործում	15.50

- **Մարզային նշանակության ա/ճանապարհների պահպանման և շահագործման նպատակով 2015թ. պետբյուջեից ՀՀ Լոռու մարզպետարանին հատկացվել է ընդամենը 71.40 մլն դրամ:**

2015 թվականին **32** համայնքներ իրենց բյուջեներից համայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման համար պլանավորել են ընդամենը **184.757 մլն** դրամի ներդրում:

5.2. Զրամատակարարում ու ջրահեռացում

Ջրամատակարարումը մարզում իրականացվում է «Հայջրմուղկոյուղի» և «Լոռի ջրմուղկոյուղի» ՓԲ ընկերությունների միջոցով և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից: Խմելու ջուրը ռազմավարական ռեսուրս է, որը չի մատակարարվում շատ համայնքներում, չնայած որ մարզի շատ բնակավայրերում գոյություն ունեն ջրի բնական պաշարներ:

Լոռու մարզի կարևոր հարստություններից են հանդիսանում խմելու համար պիտանի, բարձր որակի ջրի մեծ պաշարները, որը ներկա իրավիճակում գերազանցում է անհրաժեշտ պահանջարկը: Ջրամատակարարման համակարգը մարզի բնակչությանը և արդյունաբերությանը տարեկան տրամադրում է մոտ 17.1 մլն մ³ խմելու ջուր, որը սպառողին է հասցվում ինքնահոս եղանակով և պոմպակայանների միջոցով: Մարզի ջրային ցանցի երկարությունը 3395.23 կմ է, ջրի ծախսը՝ 1250 լիտր/վրկ, որից ճնշումային՝ 520 լիտր/վրկ: Մարզի 7 քաղաքների և 56 գյուղերի ջրամատակարարումն ու ջրահեռացումը (Ջ և Ջ) կատարվում է «Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ «Հյուսիս արևելյան» տարածքային մասնաճյուղի և «Լոռի-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի միջոցով: Մարզի մյուս բնակավայրերի, հատկապես գյուղական բնակավայրերի ջրամատակարարման և ջրահեռացման ցանցերը հանդիսանում են համայնքային սեփականություն և գտնվում են խիստ անբարվոք, մաշված վիճակում, ինչը լուրջ խնդիրներ է առաջացնում բնակչության ջրամատակարարման հարցում:

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. ջրամատակարարման և ջրահեռացման ոլորտի համար պահանջվող գումարը կազմում է 1,916,781,0 մլն դրամ:

Լոռու ՄՁԾ-ի 2016թ. համար կարիքների գնահատման և 2016թ. ՏԱՊ-ում ընդգրկված ներդրումային ծրագրերի համադրումը ջրամատակարարման ոլորտում
 հազ. դրամ

Ոլորտը/Ֆինանսավորման աղբյուրը	2016 թ. կարիքների գնահատման արժեքը ըստ ՄՁԾ-ի	2016թ. ՏԱՊ-ով նախատեսված իրատեսական բյուջե	ՏԱՊ-ի և ՄՁԾ-ի տարբերությունը (ճեղքվածք)
Ջրամատակարարում	1,916,781,0	1,291,000,0	-625,781,0
ՀՀ պետական բյուջե, այդ թվում՝		1,291,000,0	
Սեփական միջոցներ			
Վարկային միջոցներ		1,291,000,0	
Միջազգային կազմակերպություններ և դոնորներ			
Համայնքային բյուջե			
Մասնավոր ներդրողներ			
Այլ աղբյուրներ			

ՀՀ ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶՈՒՄ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԽՄԵԼՈՒ ՋՐԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ԵՎ ՋՐԱՀԵՌԱՑՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

ԳՏՏԶ ՊՀ վարկային միջոցներով	մլն.դրամ
Սվերդլով համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցում,	195.00
Դսեղ համայնքի ջրամատակարարման համակարգի վերակառուցում,	357.00

«Ասիական բանկի» եւ KfW/Եվրոպական ներդրումային բանկ/Եվրոպական միություն վարկային միջոցներով՝ ընդամենը 739,0մլն դրամ

«Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում գտնվող 3 համայնքների խմելու ջրի մատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի աշխատանքների բարելավում	39,0
«Հայջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքում գտնվող 1 համայնքի ջրամատակարարման համակարգի բարելավում	700,0

5.3. Գազամատակարարում

Գազաֆիկացումը մարզի զարգացման կարևոր նախապայմաններից մեկն է: Երկարատև ձմեռները և այլընտրանքային էներգիայի աղբյուրների բացակայությունը ընդգծում են բնական գազի մատակարարման հրատապությունը համայնքների համար: Համայնքներում գերակա խնդիր է համարվում գազամատակարարման ցանցի կառուցումը:

Գազի առկայությունը յուրաքանչյուր տնային տնտեսությունում նշանակում է շուրջ 10-12 մ³ վառելիքայտի խնայողություն, որն իր հերթին կնպաստի անտառահատումների, էկոլոգիայի և դրանից բխող պրոբլեմների լուծմանը: Գազաֆիկացումը կարող է նպաստել սահմանամերձ համայնքների զարգացմանը, ինչը հանրապետության համար ունի ռազմավարական նշանակություն:

Լոռու մարզի 2014-2017թթ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրով 2016թ. գազաֆիկացման ոլորտի համար պահանջվող գումարը կազմում է 589,00 մլն. դրամ:

«ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶՈՒՄ 2016ԹՎԱԿԱՆԻՆ ԳԱԶԱՄԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՆԱԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ

	մլն.դրամ
Քարաբերդ համայնքի գազաֆիկացում	67.00
Բլագոդարնոյե համայնքի գազաֆիկացում	75.00
Մեղվահովիտ համայնքի գազաֆիկացում	57.80
Նորամուտ (Մեղվահովիտ համայնք) բնակավայրի գազաֆիկացում	39.00
Դաշտադեմ համայնքի գազաֆիկացում	69.40
Ձյունաշող համայնքի գազաֆիկացում	73.40
Գետավան (Սարատովկա համայնք) բնակավայրի գազաֆիկացում	23.80

Շամուտ համայնքի գազաֆիկացում	67.00
Հովնանաձոր համայնքի գազաֆիկացում	31.90
Արմանիս (Ստեփանավան համայնք) բնակավայրի գազաֆիկացում	84.70
Ընդամենը	589.00

**6. ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ
ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ**

6.1 Տարածքային կառավարում

Տարածքային կառավարման բաղադրիչի նպատակն է բարելավել պետական կառավարումը մարզում՝ ապահովելով մարզպետարանի, ՏԻՄ-երի և ՀԳՄ տարածքային ծառայությունների գործունեության արդյունավետության բարձրացումը: Այս նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է ապահովել մարզպետարանի տեղեկատվական և կառուցվածքային կառավարչական, համակարգերի կատարելագործումը, բարձրացնել մարզպետարանի, ՏԻՄ-երի և ՀԳՄ տարածքային ծառայությունների համագործակցության մակարդակը, հստակեցնել, պարզեցնել և արդյունավետ դարձնել մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին տրամադրող մեթոդաբանական օգնությունը, որը հնարավորություն կտա հաշվի առնել ՏԻՄ-երի կարիքները և նրանց տրամադրել անհրաժեշտ մեթոդական, գործնական օգնություն և բարելավել նրանց կողմից իրականացվող գործառույթների ու կայացվող որոշումների նկատմամբ մարզպետի կողմից իրականացող իրավական և մասնագիտական վերահսկողության մակարդակը:

Շարունակել իրականացնել մարզպետարանի աշխատակազմի քաղաքացիական ծառայողների վերապատրաստումները և ատեստավորումները, ձեռնարկել միջոցներ մարզպետարանի գործունեության թափանցիկությունն ու հրապարակայնությունն ապահովելու, ինչպես նաև մարզի զարգացման պլանավորման բնագավառում հանրային ու հասարակական սեկտորների գործակցության ուղղությամբ, ակտիվացնել մարզային խորհրդի դերը, հաշվի առնելով, որ այն կարևոր հարթակ է մարզպետարանի և ՏԻՄ-երի միջև տեղեկատվության փոխանակման, առկա հիմախնդիրների քննարկման, գերակայությունների սահմանման, մարզի բնակչության բոլոր հատվածների հետ անմիջական կապ հաստատելու, ինչպես նաև զարգացման պլանավորման ու ծրագրերի իրականացման հետ կապված գործընթացներում:

Անհրաժեշտ է կարևորել բոլոր համայնքների աշխատակազմերի համակարգիչներով և ինտերնետ կապով ապահովվածության խնդիրը, ինչպես նաև միջոցներ ձեռնարկել համայնքների կողմից համայնքային կառավարման տեղեկատվական համակարգի (ՀԿՏՀ) ներդրման, մարզպետարանի և մարզի բոլոր համայնքների միջև էլեկտրոնային կապի որակի բարձրացման ուղղությամբ, շարունակել մարզպետարանի և մարզի համայնքների միջև էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության՝ ՀԿՏՀ-«Mulberry» համակարգի ներդրման աշխատանքները:

Պետք է շարունակել խորհրդատվական աջակցություն ցուցաբերել համայնքների ղեկավարներին աշխատակազմերի արդյունավետ գործող և օպտիմալ կառուցվածքներ սահմանելու, ինչպես նաև դրանց համապատասխան համայնքային ծառայության պաշտոնների անձնագրերը հաստատելու ուղղությամբ:

6.2. Տեղական ինքնակառավարումը և ապակենտրոնացում

Անհրաժեշտ է զարգացնել համայնքային ծառայության համակարգը, բարձրացնել տեղական ինքնակառավարման մարմինների կարողությունները, ՏԻՄ-երի գործունեության մասին հասարակության իրազեկության աստիճանը, ապահովել քաղաքացիական հասարակության մասնակցությունը հանրային կարևորություն ներկայացնող ծրագրերի քննարկման, մշակման, իրականացման և մոնիտորինգի գործընթացներում:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ տեղական ինքնակառավարման մարմինների գործունեությունը հատկապես լուրջ դժվարությունների է հանդիպում փոքր համայնքներում, որոնք զրկված են բավարար ֆինանսական միջոցներից և որտեղ առավել ցածր մակարդակի վրա են գտնվում բյուջեների հավաքագրման ցուցանիշները, 2016թ.-ի ՄԶԾ ամենակարևոր խնդիրներից մեկը ՏԻՄ-երի բյուջետային կարողությունների զարգացումը և տեղական եկամուտների հավաքագրման աճի ապահովումն է:

Համայնքային ծառայության համակարգի կայունությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ է շարունակել իրականացնել համայնքային ծառայողների վերապատրաստումները, որոնք պետք է հիմնականում ուղղված լինեն կառավարման հմտությունների ու ունակությունների բարձրացման, ՏԻՄ-երի կողմից ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների կիրառման կարողությունների զարգացմանը, ինչպես նաև բյուջետավարման, համայնքային և մարզային զարգացման պլանավորման, մոնիտորինգի և գնահատման, ինչպես նաև բնակչությանը որակյալ ծառայությունների մատուցման բնագավառներին:

2016թ.-ին անհրաժեշտ է լուրջ ուշադրություն դարձնել համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերի և համայնքային բյուջեների կազմման, բյուջեների կատարման տարեկան հաշվետվությունների հաստատման հրապարակայնության գործընթացի վրա, հաշվի առնելով տեղական ինքնակառավարմանը բնակիչների մասնակցության համար հանրային բաց լուումների և (կամ) քննարկումների կազմակերպման և անցկացման ժամանակ առկա հիմնախնդիրները, համայնքի բնակչության ցանկությունները և իրականացնել քաղաքացիների մասնակցության խթանմանն ուղղված փորձնական ծրագրեր:

Հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ դեռևս ձևավորված չէ բնակչության ակտիվ մասնակցությունը համայնքների հիմնախնդիրներ քննարկման և հաստատման գործընթացում, նպատակահարմար է մարզի տարածքում գոյություն ունեցող առավել ակտիվ հասարակական կազմակերպությունների մասնակցությունը ՏԻՄ-երի կողմից կայացվող որոշումներին:

6.3. Քաղաքացիական հասարակություն

Քաղաքացիական հասարակության կայացման ու որոշումների ընդունման գործընթացում բնակչության և քաղաքացիական ակտիվ խմբերի մասնակցության ապահովման, կառավարման գործընթացներում հասարակության տարբեր խավերի մասնակցությունը համայնքային և մարզային զարգացման ծրագրերի մշակման և իրականացման, համայնքների ղեկավարների մասնակցային գործընթացները արդյունավետ համակարգելու կառավարչական հմտությունները զարգացնելու, տարածքային և տեղական ինքնակառավարման մարմինների առավել թափանցիկ գործունեությունն ապահովելու

նպատակով, մարզպետարանի աշխատակազմի, համայնքների ղեկավարների, մարզի հասարակական կազմակերպությունների ջանքերով 2016թ.-ի ընթացքում նախատեսվում է շարունակել իրականացնել հետևյալ միջոցառումները՝

1) Մարզի տարածքում գործող ԶԼՄ-ների միջոցով պարբերաբար հաղորդումներ հեռարձակել՝ ներկայացնելով մարզպետի, մարզպետարանի և մարզային ենթակայության կազմակերպությունների գործունեությունը, գոյություն ունեցող հիմնախնդիրները և իրականացվող ծրագրերը, պարբերաբար հրապարակել առավել լայն կիրառություն ունեցող օրենքներն և նորմատիվ իրավական ակտերը, դրանցում կատարվող փոփոխությունները՝ տալով պարզաբանումներ և մեկնաբանություններ:

2) Պարբերաբար և համակարգված ձևով կազմակերպել մարզպետի, նրա տեղակալների և մարզպետարանի ղեկավարների այցելությունները համայնքներ, որոնք պետք է ուղեկցվեն տեղական ինքնակառավարման մարմինների և համայնքի բնակչության հետ հանդիպում-քննարկումներով, որոնց ժամանակ <<դեմ առ դեմ>> սկզբունքով մարզի պաշտոնատար անձանցից բնակչությունը հնարավորություն կունենա ստանալ անհրաժեշտ տեղեկատվություն և բացատրություններ:

3) Անհրաժեշտության դեպքում մարզի հեռուստաընկերությունների միջոցով կազմակերպել ուղիղ եթերներ, հանրությունը հնարավորություն ընձեռնելով իրենց հուզող հարցերը ուղիղ կապով իրավասու անձին ուղղելու եւ պատասխանը անմիջապես լսելու համար:

4) Մարզի զարգացման ծրագրի իրականացման ընթացքի, ինչպես նաև՝ մարզի տարածքում պետական բյուջեի և միջազգային տարբեր կազմակերպությունների կողմից իրականացվող ծրագրերի մասին պատրաստել հանրամատչելի տեղեկատվական թերթիկներ և դրանք առաքել բոլոր համայնքներին շրջաբերականների, ինտերնետային կայքէջի, մարզում գործող ԶԼՄ-ների միջոցով:

5) Հասարակական կազմակերպությունների և զանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչներին մասնակից դարձնել մարզխորհրդի նիստերին, մարզպետարանում հրավիրվող տարբեր քննարկումներին, հասարակական լուսններին, ինչպես նաև մարզպետարանում ձևավորվող ժամանակավոր հանձնաժողովների աշխատանքներին:

6) Պարբերաբար իրականացնել մարզպետարանի ինտերնետային կայքէջի թարմացման աշխատանքներ, հանրային իրազեկման նպատակով կայքում տեղադրել մարզպետի որոշումներն ու կարգադրությունները, ՏԻՄ-երի, ՏԻՄ-երի որոշումները, առանձին բաժիններում տեղադրել մարզային բնույթի տարբեր խնդիրներին վերաբերող տեղեկատվություն:

7) Հասարակական կազմակերպությունների և համայնքի ակտիվ հասարակական խմբերի ներկայացուցիչներին մասնակից դարձնել համայնքի ավագանու նիստերին: Ուշադրություն դարձնել համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերի, համայնքային բյուջեների կազմման և բյուջեների կատարման տարեկան հաշվետվությունների հաստատման հրապարակայնության գործընթացի վրա և կազմակերպել հանրային բաց լուսններ և (կամ) քննարկումներ:

8) Ուշադրություն դարձնել համայնքապետարաններում և համայնքի բնակչության համար առավել տեսանելի վայրերում տեղեկատվական ցուցատախտակների առկայությանը, համայնքի ղեկավարի և համայնքի ավագանու որոշումների վերաբերյալ համայնքների բնակչությանը իրազեկելու նպատակով դրանք տեղադրել մարզպետարանի կամ համայնքապետարանների ինտերնետային կայք էջերում, մեկական օրինակ փակցնել

համայնքապետարաններում առկա տեղեկատվական տախտակներին և հանրության համար առավել մատչելի վայրերում:

9) Տարվա ընթացքում ըստ անհրաժեշտության հրապարակել բոլոր այն որոշումները, որոնք վերաբերում են պետության կամ միջազգային կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող սերմացուների, վառելիքի, պարարտանյութերի և այլ նյութերի բաշխմանը:

10) Անհրաժեշտությունից ելնելով հասարակական կազմակերպությունների ջանքերով կազմակերպել բնակչության իրազեկման ծրագրեր:

11) Շարունակել աշխատանքները՝ մարզի համայնքապետարաններում ինտերնետային կայքէջերի ստեղծման և դրանց կանոնավոր գործունեության ուղղությամբ:

ՀՀ ԼՈՌՈՒ ՄԱՐԶԻ «ՏԱՐԱԾՔԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ, ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ» ԲԱԺՆԻ 2016 ԹՎԱԿԱՆԻ ԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ԱՊԱՀՈՎՈՂ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ

Միջոցառման անվանումը	Ակնկալվող արդյունք	Կատարողը	Համակատարողը	Ժամկետը	Ֆինանսական ապահովումը	Հղում
1	2	3	4	5	6	7
1. Մարզպետարանի քաղաքացիական ծառայողների վերապատրաստում և ատեստավորում	Մարզում պետական կառավարման(տարածքային և կառավարման) արդյունավետության բարձրացում	Անձնակազմի կառավարման բաժին	Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ	Տարվա ընթացքում	Պետական բյուջե	Ըստ ՔԾԽ-ի ծրագրի
2. Վարչական հսկողություն մարզի 37 համայնքների տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների նկատմամբ	Տեղական ինքնակառավարման մարմինների իրականացրած լիազորությունների համապատասխանեցում գործող օրենսդրությանը և վարչական հսկողություն արդյունքների ներկայացում ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն	ՀՀ Լոռու մարզպետի կարգադրությամբ կազմված հանձնաժողով		Տարվա ընթացքում	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	«Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 77.2 հոդված, ՀՀ փոխվարչապետ ,տարածքային կառավարման նախարարի կողմից հաստատված ամենամյա աշխատանքային ծրագրի
3. Մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին ցուցաբերվող մեթոդական օգնության կարիքների մոնիտորինգի անցկացում	Մարզպետարանի կողմից ՏԻՄ-երին ցուցաբերվող մեթոդական օգնության հստակեցում, պարզեցում և արդյունավետության բարձրացում	ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն	Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ	Երկրորդ եռամսյակ	Ֆինանսավորում չի պահանջվում	ՀՀ կառավարության 06.02.2014թ. «ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը

<p>4. Համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի (շենքերի, շինությունների) գույքային իրավունքների պետական գրանցումների աշխատանքների շարունակում</p>	<p>Համայնքային սեփականություն հանդիսացող անշարժ գույքի (շենքերի, շինությունների) գույքային իրավունքների իրավական պաշտպանվածության մակարդակի բարձրացում</p>	<p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p>	<p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Համայնքային բյուջեներ</p>	<p>հաստատելու մասին>> N113-Ն որոշում ՀՀ փոխվարչապետ , տարածքային կառավարման նախարարի 27.12.2010թ. 01167605-10 հանձնարարական</p>
<p>5. ՏԻՄ-երի գործունեության արդյունավետության բարձրացում</p> <p>1. Աջակցություն վերապատրաստման ենթակա համայնքային ծառայողների վերապատրաստման կազմակերպման աշխատանքներին</p> <p>2. Աջակցություն համայնքներում հողի հարկի և գույքահարկի վարման բազաների ճշգրտման աշխատանքների կազմակերպման աշխատանքներին</p> <p>3. Համայնքային բյուջեների սեփական եկամուտների հավաքագրման ցուցանիշների աճի ապահովում</p> <p>4. Համայնքների ղեկավարների</p>	<p>Վերապատրաստված համայնքային ծառայողները կնպաստեն ՏԻՄ-երի գործունեության արդյունավետության բարձրացմանը:</p> <p>Ճշգրտված բազաները հնարավորություն կտան իրատեսական բյուջեների կազմմանը:</p> <p>Համայնքների հիմնախնդիրների լուծման համար ֆինանսական միջոցների առկայություն և համայնքների կառավարման</p>	<p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p>	<p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Պետական բյուջե</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p>	<p>ՀՀ կառավարության 06.02.2014թ. <<ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին>> N113-Ն որոշում</p>

<p>աշխատակազմերի կողմից համակարգչային տեխնիկայի ձեռքբերում, ծրագրային ապահովում և շահագործում</p> <p>5. Համայնքների բյուջեների կատարման հաշվետվությունները ավագանուն ներկայացնելիս մարզպետի, մարզպետարանի պատասխանատու աշխատակիցների մասնակցություն</p> <p>6. ՏԻՄ-երի գործունեության հրապարակայնության և թափանցիկության ապահովում (համայնքների զարգացման քառամյա ծրագրերի և համայնքային բյուջեների կազմման, բյուջեների կատարման տարեկան հաշվետվությունների հաստատման գործընթացների բնակչության մասնակցության ապահովում, հանրային բաց լուսմների և (կամ) քննարկումների կազմակերպում):</p>	<p>արդյունավետության բարձրացում:</p> <p>Մարզպետարանի և ՏԻՄ-երի միջև համագործակցության մակարդակի բարձրացում:</p> <p>ՏԻՄ-երի հաշվետվողականության և պատասխանատվության բարձրացում:</p> <p>Ապահովել բնակչության առավել արդյունավետ մասնակցությունը տեղական նշանակության հարցերի լուծմանը</p>	<p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p> <p>Մարզի համայնքների ղեկավարներ</p>	<p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p> <p>ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություն</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p> <p>Առաջին եռամսյակ</p> <p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Համայնքային բյուջեներ</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p> <p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p>	<p>ՀՀ կառավարության և 06.02.2014թ. <<ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին>> N113-Ն որոշում</p>
<p>6. Հասարակական կազմակերպությունների և զանգվածային լրատվամիջոցների ներկայացուցիչների մասնակից դարձնել մարզխորհրդի նիստերին, ինչպես մարզպետարանում ձևավորվող ժամանակավոր հանձնաժողովների աշխատանքներին</p>	<p>Մարզպետի, մարզպետարանի աշխատակազմի գործունեության հրապարակայնության և թափանցիկության ապահովում</p>	<p>Տեղեկատվության և հասարակության հետ կապերի բաժին</p>	<p>Մարզպետարանի համապատասխան վարչություններ, բաժիններ</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>Ֆինանսավորում չի պահանջվում</p>	<p>ՀՀ կառավարության և 06.02.2014թ. <<ՀՀ Լոռու մարզի 2014-2017 թվականների սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը հաստատելու մասին>> N113-Ն որոշում</p>

7. ԱՐՏԱՔԻՆ ԿԱՊԵՐ, ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, ՀԻՄՆԱԴՐԱՄՆԵՐ

Արտաքին կապերի բնագավառում Լոռու մարզում 2016թ-ին նախատեսվում են հետևյալ աշխատանքները, ուղղված մարզի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը:

- ՀՀ Լոռու մարզի և Ֆրանսիայի Պրովանս Ալպեր Լազուրի Ափ ռեգիոնի միջև կնքված 2015-2017թթ. համագործակցության համաձայնագրի կամ գործողությունների պլանի շրջանակներում կիրականացվեն մոտ 150.0հազ եվրո արժողությամբ ծրագրեր, այդ թվում՝
 - ✓ տեղական կառավարում՝ - 20.0 հազ. եվրո
 - ✓ տուրիզմի զարգացում՝ 45.0 հազ. եվրո
 - ✓ տնտեսական զարգացում՝ 85.0 հազ.եվրո
 - ✓ կրթություն
 - ✓ մշակույթ
 - ✓ առողջապահություն
- Ռիոն Ալպեր տարածաշրջանի աջակցությամբ կշարունակվի «Քայլքային տուրիզմի մասնագետների վերապատրաստման կենտրոնի ստեղծում, Լոռու մարզի տոպոգրաֆիկ և ինֆոգրաֆիկ քարտեզագրում» ծրագրի աշխատանքները: Նախատեսվում են քայլքային արշավների գիդերի եւ տեղական դերակատարների վերապատրաստում, քարտեզագրում եւ նյութատեխնիկական բազայի վերազինում:
- Շարունակվելու է 2013թ-ի սեպտեմբերից ՄԱԿ-ի արդյունաբերության զարգացման կազմակերպության (ՄԱԱԶԿ) կողմից՝ Ավստրիայի կառավարության ֆինանսական աջակցությամբ Լոռու եւ Շիրակի մարզերում իրականացվող «Աջակցություն Հայաստանի երիտասարդության ձեռնարկատիրության զարգացմանը» պիլոտային ծրագրի շրջանակներում սկսնակ բիզնեսներն ընդլայնելու և կայուն զարգացում ապահովելու նպատակով շահառուներին կտրամադրվի անհատական խորհրդատվություններ և ուսուցում: Ծրագիրը կհամագործակի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի, այլ դոնոր կազմակերպությունների և Հայաստանում ՓՄՁ ֆինանսավորման միջոցառումներում ներգրավված ֆինանսական կազմակերպությունների հետ՝ աճի մեծ ներուժ ունեցող, 3 կամ 4 այսպես կոչված “Gazelle” փորձնական գործարար ծրագրերին մինչև 50 մլն ՀՀ դրամի (մոտավորապես 90.0 հազ. եվրո) չափով աջակցության սխեմաների / գործիքների մշակման և իրականացման համար:
- Հայաստանի փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացման ազգային կենտրոնի Վանաձորի մասնաճյուղը հաջողությամբ շարունակում է իր աշխատանքը մարզում: Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի աջակցության հիմնական ուղղություններն են՝ գործարար տեղեկատվություն, գործարար խորհրդատվություն, գործարար ուսուցում, վերապատրաստում, վարկային երաշխավորության տրամադրում:
- Կշարունակվեն Հայաստանի մանուկներ հիմնադրամի (COAF), Դիակոնիա հայ-հոլանդական բարեգործական եւ Վորլդ Վիժըն միջազգային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող աշխատանքները, որոնց ծավալները կճշտվեն տարվա ընթացքում:

2011թ-ի նոյեմբերի 24-ին Բուրկինա Ֆասոյում կայացած **Ֆրանկոֆոն ռեգիոնների միջազգային ասոցիացիայի** (AIER) համաժողովին, Լոռու մարզն ընտրվել է «Ֆրանկոֆոն ռեգիոնների միջազգային ասոցիացիա»-ի լիիրավ անդամ: Այս համագործակցության

շրջանակներում «Ֆրանսիական օրեր Հայաստանում» միամսյակին նվիրված 2016թ-ի միջոցառումների իրականացում:

Եվրոպական Տարածաշրջանային Ասամբլեային (ԵվՏԱ) Լոռու մարզի 2010թ-ի նոյեմբերի 11-ից անդամակցությունն ակնկալում է Եվրոմիության և AER-ի հետ տարածքների զարգացմանն ուղղված համատեղ ծրագրերի իրականացում:

2016թ-ի ԵվՏԱ-ի առաջնահերթություններն են

- ✓ Համախմբվածության քաղաքականություն
- ✓ Կլիմայի փոփոխություն եւ էներգետիկ քաղաքականություն
- ✓ Տնտեսական զարգացում, ձեռնարկատիրություն եւ նորարարություն
- ✓ Գյուղատնտեսություն եւ գյուղերի զարգացում
- Կշարունակվեն ԵՄ ֆինանսավորվող ծրագրերը, այդ թվում՝ 'Կանանց ձեռներեցության աջակցում', 'Աջակցություն տարածաշրջանային զարգացմանը', 'Միգրացիայի կանխարգելմանն ուղղված', տուրիզմի զարգացմանն ուղղված ծրագրերը եւ այլն:
- 2016թ-ին կշարունակվի Հայ-Գերմանական համագործակցության շրջանակներում KFW գերմանական վարկային ծրագրով «Լոռի-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի կողմից սպասարկվող համայնքներում ջրամատակարարման բաշխիչ ցանցերի կառուցում:
- 2016թ-ին կշարունակվի «Եվրոպական վերակառուցում» եւ Ասիական բանկի ծրագրերի շրջանակներում «Հայ-ջրմուղկոյուղի» ՓԲԸ-ի սպասարկման տարածքներում գտնվող Լոռու մարզի 38 համայնքների խմելու ջրի մատակարարման եւ ջրահեռացման համակարգերի բարելավում
- Կշարունակվի Համաշխարհային բանկի ֆինանսավորմամբ նախատեսվում է Վանաձորում սկսել Վանաձորի Տեխնոլոգիական կենտրոնի (տեխնոպարկ) շենքի շինարարական աշխատանքները
- Նախատեսվում է Երեւանի ԹՈՒՄՈ կենտրոնի մասնաճյուղի հիմնում Վանաձոր համայնքում
- 2016թ-ին կշարունակեն են իրենց բարեգործական աշխատանքները.
 - ❖ Ալավերդիում՝ «Հիպոկրատ» հունական բարեգործական բժշկական կենտրոնը (իրականացնում է ազգությամբ հույն, ինչպես նաեւ սոցիալապես անապահով խմբերում ընդգրկված անձանց առաջնային բուժօգնություն, դեղորայքի անվճար տրամադրում),
 - ❖ Վանաձորում՝ «Հովարդ Կարագյոզյան» բարեգործական ատամնաբուժական եւ ակնաբուժական Վանաձորյան կենտրոնը,
 - ❖ Սպիտակում՝ Ավետարանչական եկեղեցու հովանավորությամբ գործող «Հույս Հայաստանին» և «Ֆրանսահայ միության» մանկական բժշկական կենտրոնները,

2016 թվականի Տարեկան աշխատանքային պլանով նախատեսված միջոցառումների տրամաբանական հենքը

4.1. Առողջապահության ոլորտի տրամաբանական հենքը

Ամփոփ նկարագիր	Արդյունքային ցուցանիշ	Տեղեկատվության աղբյուր	Մարզպետարանի պատասխանատու և օղակ	Ժամկետ	Կարևոր նախապայմաններ
Նպատակ 1. Տեղային և մարզային մակարդակներում կառավարման, մոնիտորինգի և վերահսկողության բարելավում					
1) Մարզային մակարդակում կազմակերպչական, մեթոդական և վերահսկողական գործառույթների մշակում և հաստատում	Մեթոդական ուղեցույցների առկայություն Որոշմանագիտությունների գծով ՀՀ ԱՆ կողմից մշակվել են մասնագիտական ուղեցույցներ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	ԼՄ աշխատակազմի առողջապահության և սոց.ապահովության վարչություն	Տարվա ընթացքում	
2) Ազգաբնակչության առողջության վիճակի գնահատման և մոնիտորինգի համակարգի ուժեղացում, առողջապահական տվյալների հավաքագրման որակի և հավաստիության բարելավում, հետադարձ կապի ապահովում	Հիվանդացության ցուցանիշի նվազում, դիսպանսերիզացիայի ցուցանիշ Ներմարզային մոնիտորինգային խմբի հաշվետվություններ	Մարզի տարածքում գտնվող բոլոր բժշկական հաստատությունները	ԼՄ աշխատակազմի առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն	Տարվա ընթացքում	«Ներմարզային մոնիտորինգային խմբի առկայություն»

<p>3) Երեխաների և դեռահասների առողջության վիճակի գնահատման և մոնիտորինգի համակարգի ուժեղացում, առողջապահական տվյալների հավաքագրում՝ առանձնացված ըստ տարիքի և սեռի</p>	<p>Առանձնացված ըստ տարիքի և սեռի տվյալների առկայություն, պլանավորման արդյունավետության բարձրացում կանխարգելիչ զննումներ</p>	<p>Մարզի տարածքում գտնվող բոլոր բժշկական հաստատությունները</p>
---	--	--

Նպատակ 3. Ազգաբնակչությանը ցուցաբերվող բուժօգնության որակի և մատչելիության շարունակական բարձրացում					
1) Ընտանեկան բժշկության գծով բժիշկների և բուժքույրերի վերապատրաստում, ընտանեկան բժշկության գրասենյակների ստեղծում խոշոր համայնքներում:	Վերապատրաստված բժիշկների և բուժքույրերի թիվը	ԼՄ աշխատակազմի առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն	ԼՄ աշխատակազմի առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն	Տարվա ընթացքում	ՀՀ ԱՆ ԾԻԳ-ի կողմից ֆինանսավորում
2) Հիվանդանոցային ծառայությունների հզորացում և հագեցում ժամանակակից սարքավորումներով, ինտենսիվ թերապիայի և վերակենդանացման ծառայությունների շեշտադրմամբ	Ժամանակակից բուժսարքավորումներով հագեցած հիվանդանոցներ	Հիվանդանոցներ և տարածաշրջանային բժշկական կենտրոններ	ԼՄ աշխատակազմի առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն	Տարվա ընթացքում	ՀՀ ԱՆ և այլ աղբյուրների կողմից տրամադրված ֆինանսավորում
Նպատակ 4. Բնակչության ոչ վարակիչ հիվանդություններով հիվանդացության և մահացության կրճատում					

<p>1. Առողջության ամրապնդման և հիվանդությունների (ոչ վարակիչ) կանխարգելման կենտրոնի ստեղծում 1) ոչ վարակիչ հիվանդությունների տարածվածության և նրանցից մահացության իրավիճակի գնահատում և վերլուծություն, հիմնախնդիրների վերհանում: 2) ոչ վարակիչ հիվանդությունների ռիսկի գործոնների տարածվածության ուսումնասիրություն, վերլուծություն, գնահատում, նվազեցման ուղիների մշակում</p>	<p>ա) Ոչ վարակիչ հիվանդություններից մահացության ցուցանիշի իջեցման %: բ) Ոչ վարակիչ հիվանդություններով առաջնակի հիվանդացության ցուցանիշի նվազման % գ) Ոչ վարակիչ հիվանդությունների առավել տարածված ռիսկի գործոնների (ծխել, ադինամիա, հավելյալ քաշ) տարածվածության նվազման %</p>	<p>Մարզային ենթակայության բոլոր բժշկական հաստատությունները</p>	<p>Լոռու մարզպետարանի աշխատակազմի առողջապահության և սոցիալական ապահովության վարչություն</p>	<p>Տարվա ընթացքում</p>	<p>ՀՀ կառավարության կողմից համապատասխան ծրագրերի առկայություն</p>
<p>4) Համապատասխան կրթական ծրագրերի իրականացում և մասնագետների ուսուցում 5) Ազգաբնակչության կրթության կազմակերպում ԶԼՄ-ների հետ համատեղ ծրագրերի իրականացում</p>	<p>դ) Մարզում առողջության միջավայրի ստեղծում, ազգաբնակչության պատասխանատվության բարձրացում և իրազեկվածության մեծացում:</p>				

4.2. Սոցիալական պաշտպանության ոլորտի տրամաբանական հենքը

Ամփոփ նկարագիր	Արդյունքային ցուցանիշ	Տեղեկատվության աղբյուր	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ժամկետ	Կարևոր նախապայմաններ
<p>Ոլորտային նպատակ՝ Բարձրացնել Լոռու մարզի բնակչությանը մատուցվող սոցիալական ծառայությունների մատչելիությունը և որակը</p>	<p>1. Սոցիալական ծառայությունների հասցեականությունից և որակից բնակչության սոցիալապես խոցելի խմբերի բավարարվածության աստիճանը</p> <p>2. Աշխատանքի տեղավորված գործազուրկների տեսակարար կշիռը, %</p> <p>3. Ոչ նյութական աջակցություն ստացած հաշմանդամություն ունեցող անձանց, ծերերի տեսակարար կշիռը, %</p> <p>4. Սոցիալական պաշտպանության ծրագրերում ընդգրկված խոցելի խմբերի ներկայացուցիչների տեսակարար կշիռը, %</p>	<p>Մարզպետարան, ՄԾՏՏՄ-ներ, Զբաղվածության կենտրոններ, Մոնիտորինգի տարեկան հաշվետվություն</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին</p>	<p>2016թ.</p>	<p>Սոցիալական պաշտպանության ոլորտը << կառավարության ուշադրության կենտրոնում է</p> <p>Ֆինանսական միջոցները բաշխված են և ժամանակին հատկացված</p>
<p>1. Լոռու մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների նյութատեխնիկական պայմանների բարելավում՝ համակարգի գործունեության արդյունավետության և որակի բարձրացում</p>					
<p>ԾՐԱԳԻՐ թիվ 1. Լոռու մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող տարածքային մարմինների շենքային պայմանների բարելավում և սոցիալական տարբեր ծառայությունների գործունեության կազմակերպում և համակարգում</p>					
<p>1.1. Սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների շենքային պայմանների բարելավում, սպասարկման որակի բարձրացում, սպասարկում մեկ կանգառից</p>	<p>Շենքային պայմանները բարելավված սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների տեսակարար կշիռը, %</p>	<p><< աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն, << տարածքային կառավարման նախարարություն, Մարզպետարան</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին</p>	<p>2016թ.</p>	<p>Ոլորտը << կառավարության ուշադրության կենտրոնում է ֆինանսական միջոցներն առկա են</p>

Ամփոփ նկարագիր	Արդյունքային ցուցանիշ	Տեղեկատվության աղբյուր	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ժամկետ	Կարևոր նախապայմաններ
1.2. Սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների (պետական, ոչ պետական) համակարգչային տեխնիկայով հագեցում և համացանցային կապով ապահովում	Սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցներում (մարզպետարան, ՍԾՄՏՍ) նոր համակարգիչների տեսակարար կշիռը, % Կայուն համացանցային կապ ունեցող սոցիալական ծառայություններ մատուցող կառույցների թիվը, %	ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարություն, Մարզպետարան	Սոցիալական ապահովության բաժին	2016թ.	Մարզում գործող սոցիալական ծառայություններ մատուցողները շահագրգռված են փոխանակել իրենց տեղեկատվությունը
2. Սոցիալական ապահովության բնագավառի մասնագետների շարունակական վերապատրաստում					
2.1. Մարզում սոցիալական ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների (պետական, ՏԻՄ, ոչ պետական) սոցիալական աշխատանք կատարողներ կադրերի վերապատրաստում կարիքների գնահատման, դոնորներ և հովանավորներ որոնելու հմտությունների զարգացման, վերաբերյալ (դասընթացներ, միջազգային փորձ և այլն)	Դասընթացներին մասնակցածների թիվը մարզպետարան, ՍԾՄՏՍ, ՏԻՄ, ՀԿ-ներ) Դոնորների և մասնավոր բարերարների կողմից ֆինանսավորվող կարիքավոր խմբերին ուղղված աջակցության ծառայությունների թիվը	Մարզպետարան, ՍԾՄՏՍ-ներ, ՏԻՄ-եր, ՀԿ-ներ	Սոցիալական ապահովության բաժին	2016թ.	Սոցիալական աշխատանք կատարողները ցանկություն ունեն գարգացնելու սեփական հմտությունները
3. Սոցիալական սպասարկման բնագավառի մատչելի միջավայրի ապահովում					
ԾՐԱԳԻՐ թիվ 2. Լոռու մարզի քաղաքային համայնքների մշակութային և սպորտային կենտրոններում թեքահարթակների կառուցում	Կառուցված թեքահարթակների թիվը, %	Համայնքներ, մարզպետարանի աշխատակազմի քաղաքաշինության և ՏԻ և ՀԳՄ հարցերով վարչություններ	Սոցիալական ապահովության բաժին, Համայնքներ	2016թ.	ՀՀ կառավարության ծրագրային ուղղություն

Ամփոփ նկարագիր	Արդյունքային ցուցանիշ	Տեղեկատվության աղբյուր	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ժամկետ	Կարևոր նախապայմաններ
4. Տարածքային սոցիալական պլանների կազմում և իրականացում					
<p>ԾՐԱԳԻՐ թիվ 3. Աջակցություն ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամի կողմից իրականացվող «Աշխատանքային միգրացիայի սոցիալական հետևանքների մեղմացում և տեղական զարգացման գործընթացում միգրանտների ներգրավվածության մեծացում» ծրագրին՝ ենթածրագրերի /տարածքային սոցիալական պլանների/ միջոցով</p>	<p>Իրականացված ծրագրերի թիվը Ծրագրերին մասնակից ընտանիքների թիվը</p>	<p>ՄԱԿ-ի Մանկական հիմնադրամ, Լոռու մարզպետարան, Համայնքներ</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին</p>	<p>2016թ.</p>	<p>Միջոցառումների իրականացման համար ակնկալվում է ֆինանսավորում դրնոր կազմակերպություններից</p>
5. Աջակցություն բնակարանային ապահովման քաղաքականությանը					
<p>ԾՐԱԳԻՐ թիվ 4. Փախստականների ընտանիքների բնակարանային ապահովում</p>	<p>Բնակարանային պայմանները բարելավված փախստական ընտանիքների թիվը Բնակարանային պայմանները բարելավված փախստական ընտանիքների տեսակարար կշիռը (%)</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին, ՀՀ տարածքային կառավարման նախարարության պետական միգրացիոն ծառայություն</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին</p>	<p>2016թ.</p>	<p>Միջոցառումների իրականացման համար ակնկալվում է ֆինանսավորում պետություններից և դրնոր կազմակերպություններից</p>
<p>ԾՐԱԳԻՐ թիվ 5. Չոհված կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների ընտանիքների բնակարանային ապահովում</p>	<p>Բնակարանային պայմանները բարելավված զոհված կամ հաշմանդամ դարձած զինծառայողների ընտանիքների թիվը Բնակարանային պայմանները բարելավված զոհված կամ հաշմանդամ դարձած</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին, Համայնքներ</p>	<p>Սոցիալական ապահովության բաժին</p>	<p>2016թ.</p>	<p>Միջոցառումների իրականացման համար ակնկալվում է ֆինանսավորում պետություններից</p>

Ամփոփ նկարագիր	Արդյունքային ցուցանիշ	Տեղեկատվության աղբյուր	Մարզպետարանի պատասխանատու օղակ	Ժամկետ	Կարևոր նախապայմաններ
	զինծառայողների ընտանիքների տեսակարար կշիռը (%)				